

Weekly

ABC
Certified

TALAR

شوکار: عبدالرازق ابابکی

بہادہ (10) روپے

Quetta

ہفتی
کوئٹہ
تالار

Volume:17

email:talarpub@gmail.com

فیکس: 081-2827825

پتہ نمبر: 8 دن: 081-2827824

No-30 07-01 اگست 2020ء

اللہ تعالیٰ نازبا غا پنک

الجمار جمل جلالہ:
کل آن زبردست

خراب مروک آکاریم، حالت آتے جوڑ کرک آ۔
امام طبریٰ فرمائیک ”الجمار جمل جلالہ“ ہموذات ہرا
مخلوق ناکل کاریم تے و ہموکاریم تے شون اسیتے، ہرا
مخلوق ناقث اٹ بہترے۔

امام شوکانی فرمائیک کہ جروت آن مراد اللہ رب
العزت ناعظمت ء، و ہندن عرب آک تینا بادشاہ تے
”جمار“ پاریرہ۔

عالم دیک نوشتہ کریو کہ اللہ تعالیٰ ناسفت آتینا اسہ
سفت اس ”الجمار“ ارے ودا ”جمار“ اونا اوصاف
آتیت اراوٹا اوارے۔

i. اسٹ دا کہ زور آتا زوری ءمُر کرک آ و پنوک آ
اسٹ آتے اوار شوک آ ذات انا پن الجمار جمل
جلالہ۔

ii. الجمار نارٹیکو معہ ہموقر و غلب والا کہ کل مخلوق آتینا
غالب مرے۔

iii. و بھار آ عالم آک ”الجمار“ ناسٹیکو مطلب ء داوڑ
نوشتہ کریو:

ہمو بڑ و بالا انگذات ہرا تکان انسان آتا سیتیک
متنگ کپ، دامعہ عربی ناسہ مقولہ ”الجمار ء الخلیۃ“
آن بلوک ء۔ اونا مطلب ء ج (الار ناردرخت) نا
مرغن آ بڑ انگذات درخت کہ اونا اخیر اسکان بندرغ سر
مف۔

عربی زبان اٹ جابر نا اومعہ اف، ہرا معہ کہ اردو
زبان اٹی ء۔ اردو زبان اٹی جابر ظالم ء پارہ۔ ولے
عربی ٹی پنوک آگرا تافوک آ ء جابر پارہ۔ دنکہ ہڈانا
پنگ آن گڈ سات کنگتے تے، ’جمار‘ ہڈا آتاسات
کرک آتے جابر پارہ۔ اللہ تعالیٰ ہم پنوک آوتینے
آن مرموک آست آتے اوار شاک و تینے آن
خوک کیک، ہندا سوب آن اونا اسہ سفت اس
”الجمار جمل جلالہ“ ارے۔

ابن الحسن ابابکی

الوسہ۔ داسوب آن کہ ہرا بندرغ تینا
جھیرہ غاتیتی اوفتے مون شاناگہ، نماز
فیصلہ کر فیکہ، داسہ ماما ناچ کنگ، نماز
آک و پیسہ غاک بھلا چکا جھیرہ غاتا
خیرائی کاریم بسرہ۔ پدا بے فاندہ نا
جنگ و جھیرہ غاتا دا خوبلو آزموندہ اس
کہ ماما تون نسکہ، پین کس اتون آلو۔ او

تو چندی فیصلہ غاتے کرسا تینا آتھی نا
مثال ء ہم تسکہ۔ ہندا سوب آن اونا
تا کہ ابا اختہ مرے۔ اخیر دکان اس
مسرہ۔ سردار و لکری ہندا انتظار اٹی سر
کہ پوخت ماما نا دا آن جنگ اس بش
مرے، بلکن چندی جھیرہ غاتیتی
اودے گرتگ نا ہم کوشت کریر، ولے
ماما ء وخت انا جوان وڑاٹ کاریم اٹ
انگ بسوس، اول وخت انا ٹی اوڑا
سوارکس، داسہ او وخت انا ٹی آتو لوک

نکس۔ دا جنگ تون لکری و سردار پین
زیات مونجا مسر ہرا تم سا تما کہ ماما
انجن تاجران نا تینا بازار نا صدر جوڑ

سنے۔ داسہ تو ماما را ہشون آتیتی حساب
مسکہ۔ اخبار اٹی ماما نا فوٹو و بیانک
شینک مسرہ۔ ماما بے مٹ ء بندرغ اس
جوڑ موسس۔ خلق انا ہرا اولیاد، گل زادہ

غاک تینا پیرا انگا بے کارا بندرغ آتے
اختہ کنگ کن مشغولی پنگ اٹی سرہ۔

تا کہ بے کار نا دو آن ودی مروک آ
جنگ و جھیرہ غاک مدای کٹر۔

کتوتے خدا..... ناگمان کورونا بس،
کاروبار آک بند مسر..... اسیکا پدا ماما
بے کار مس۔

☆☆☆☆☆

مسرہ۔ اخیر ایک سلاہ کریر۔ ابا کن
خلق آن پین اسہ دکان اس خلنگے،
تا کہ ابا اختہ مرے۔ اخیر دکان اس
ملار۔ و جائی ماما دکان اٹی ہندن اختہ
مس کہ داسہ اودے کاٹم نا خوار بنگ
کن وخت ملتو کہ بازار و مارکیٹ
آتین مال انگ، سودا تیتی ہندن
اختہ مس کہ ماما کس و پیسہ غاتا حساب
نسکہ۔ سہب اتون ہنا کہ، شام اتون

بکہ۔ چکو مکتو ہیبت اس مسکہ ماما ء اسہ
دم خیال بسکہ، اگر دکان کتا مند دے
بند مس یا میڑھ مرکہ غاتیتی و تھانزو
کچاری تیا مون تھا تو بھلونسا اس مرو

ء۔ بس داسہ چکا چکا ہیبت آتینا اسٹل
ہر تو کہ، او چندی ہیبت آتے تو داخف
آن بنگلہ، ایلو خف آن کشاک۔ ماما نا

اختہ متنگ آن شار و خاہوت نا بندرغ
آتے آسودہ تی اس نصیب موسس۔

بلکن ماما داسہ تو خیر انا کاریم تینے ہم
مون مون کس۔ جاگہ اس پیسہ خوج

کریک، جاگہ اس خیر کن برنج و سو
متنگ ء ثواب نکا کہ۔ ہندا نیام اٹی ماما
جج کرے۔ داسہ اونسکہ، سمیت و نماز
آک سرہ۔ جج آدینا ماما نیک متنگ آ
خوش نسکہ۔ اگر خوش آلو، تو سردار و لکری

گپ و تران

ننا ماما

..... و حیدر ہیر

تا کہ ننا ماما بے کارکس، زمواری تینا
آزات کس۔ اوڑ تون جنگ و جھیرہ کن
وخت بھارکس۔ دن ء دے اس آلو کہ
ماما کس انا بامس ء وتر کنتے، یا کس اس
ماما نا بامس ء پرفتنے۔ میڑھ مرکہ، بے
بختی تینا گڈ اسہ بلد اس سیم مسکہ تو پین
بلہ اس بش مسکہ۔ اونا جھیرہ غاک
انت اسے آن بنا مسرہ۔ کس انا مہمان
اس بسکہ، مند سہمت اکن گاڈی ء ارا نا
مون آسلیکہ۔ ماما بے بد بسکہ۔ بس غم

اس جوڑکس۔ ہمسائے مارکو تینا کس
گلی ٹی سلوک مسکہ، ماما ہمو الو
ترختو کہ۔ ریڑھی، کلفی، و پا پڑ سودا

کرک آد رگہ نا مون آسلیکہ توار
خلککہ، ماما ء خناسہ شت اسے تون پیش
تتا کہ۔ کس رداٹ بسکہ درگہ ء ٹلیکے،

پین کس انا ارا نا ارفیکہ، ماما نا ترندی
آسمان آس مسکہ۔ دیر انازی آوال مین

تون اونا جنگ، قصاب تون ران انا سو
اٹی چھانپ اس شاعنگ آخر کریک۔ دا

ایلو معاملہ غاتے الے کہ شہ سے نا
وخت آچنا پین آ او ہرگی شاناگہ۔
ساگ و برام آتیتی دیر ء پنگ انکے، و
دیر ء پنگ انکے، اونا فیصلہ ء کس منتو تو
ڈغار آسمان ء اسٹ کریکہ۔ بس ماما

اس آلو خاخر ء لمبہ اس نسکہ۔ سردار و
لکری نا ء اللہ بنگلوس، اوقا وخت ہم
تیر نسکہ۔ ایلو قبیلہ قوم انا بندرغ آک دا
ہیبت آخوش سرکرن تون ہم گنوگ آتا
کتی اف۔ اوق مدام ماما نا آتھی تیا
اودے شاباسی ہم ترہ کہ جوان ء امیل
ء پنچہ بوٹا کرلیں۔ پین مف ننا قوم و
قبیلہ ہم تو یات مریک۔ دن مف تو دیر
دیر ء منک۔ قوم و قبیلہ سے نا پارہ غان
زیات چپ متنگ لغوری ٹی بریک۔
ہندا پنچہ بوٹا تیا تو ہر کس ننے دننا قوم و
قبیلہ ء یات کیک۔ اللہ نا شکر ء کہ ماما نا
چناک بے بختی اٹ چار جماعت
خوانار۔ داسہ خوانندہ غاتیتی تو سرہ تو
اوقا انا ترندی و بھار انگ تھون بیدادی
تیا ہیبت مسکہ۔ تو اوقک چٹ اس شکی

ایلو پنہ غاتیا

2 میکو پنہ

زندان نا ڈائری: اویکو دزگیری (4)
(ڈاکٹر سلیم کرد)

خلقی رسہ: مسہ رسہ (3)
(عنایت ساغر)

3 میکو پنہ

جاچ: ”دتر ناخو بیک“ نا تقیدی جاچ (3)

(شاپین بارانزی)

افسانہ: بزرگی

(قاسم ناز بلوچ)

4 میکو پنہ

شوکار: براہوئی ادب و تقید

مٹ و بدل: اسلامی صحافت (گڈ کیوش)

(برکت زیب)

نظم: حضرت اسماعیل ء مکہ ٹی انگ (2)

(حاجی شاہ بیگ شیدا)

5 میکو پنہ

افسانہ: ملک ناز ناگد (4)

(محبوب شاہ)

افسانہ: زندانا ساز

(نورخان نواب)

6 میکو پنہ

پٹ و پول: نصیر و بابو نا شاعری ٹی ہم رنگی

(ولج لطیف الملک بادی بی بلوچ)

7 میکو پنہ

پٹ و پول: لولی، ردوم و پس منظر

(غنخوار حیات)

8 میکو پنہ

جاچ: ”اینو ہم خدا خوشے“ آ تقید نا جاچ (5)

(نور پرکانی)

All about #Brahui

براہوئی نا بارواٹ، براہوئی ٹی

talarbrahui.com

تالار

زندانی نا ڈائری

اولیوڈز گیری (4)

ای وولی محمد لہڑی، ہرادیساکن خت بروت اولوند، پوسکن بلوغت نا وئی ء سر مسون، و ورنائی ٹی گام تنگ کن سمبر بیلوک کسن۔ نیشنل عوامی پارٹی ناسالار آغا مجید شاہ تون

..... ڈاکٹر سلیم کرد

دنگ ائی اسہ چکو بیرک اس ہم کس۔ ہر کھولی نامرلیس 12 فٹ و چینی 10 فٹ نسکہ۔ ہر کھولی نا چینی 3x6 فٹ انا جوڑ کروک اسہ تھڑہ اس نسکہ۔ ہرادی بندہ تا اصطلاح

مون آشش فٹ انا اسہ دیوال اس کس، دا چرنی تا پد بلوک نسکہ۔ دافتے کاریم اٹ انگ کن چرو و دیوال اٹوٹو بیلوک کسہء کاریم اٹ اتوٹی تماکہ۔ ہرادی ڈکھائی سے آن کم

دنگ ائی اسہ چکو بیرک اس ہم کس۔ ہر کھولی نامرلیس 12 فٹ و چینی 10 فٹ نسکہ۔ ہر کھولی نا چینی 3x6 فٹ انا جوڑ کروک اسہ تھڑہ اس نسکہ۔ ہرادی بندہ تا اصطلاح

مون آشش فٹ انا اسہ دیوال اس کس، دا چرنی تا پد بلوک نسکہ۔ دافتے کاریم اٹ انگ کن چرو و دیوال اٹوٹو بیلوک کسہء کاریم اٹ اتوٹی تماکہ۔ ہرادی ڈکھائی سے آن کم

دنگ ائی اسہ چکو بیرک اس ہم کس۔ ہر کھولی نامرلیس 12 فٹ و چینی 10 فٹ نسکہ۔ ہر کھولی نا چینی 3x6 فٹ انا جوڑ کروک اسہ تھڑہ اس نسکہ۔ ہرادی بندہ تا اصطلاح

مون آشش فٹ انا اسہ دیوال اس کس، دا چرنی تا پد بلوک نسکہ۔ دافتے کاریم اٹ انگ کن چرو و دیوال اٹوٹو بیلوک کسہء کاریم اٹ اتوٹی تماکہ۔ ہرادی ڈکھائی سے آن کم

دنگ ائی اسہ چکو بیرک اس ہم کس۔ ہر کھولی نامرلیس 12 فٹ و چینی 10 فٹ نسکہ۔ ہر کھولی نا چینی 3x6 فٹ انا جوڑ کروک اسہ تھڑہ اس نسکہ۔ ہرادی بندہ تا اصطلاح

3 خلقی کسہ

مسہ کسہ..... کور، بادشاہ، پیش گو فوک

اسہ دے ہناٹ ہیج آتے تینا شہز و الو ڈغار اسے ٹی خوفیہ ارغ آتے مون آتخاست ہنداڑے ارغ کنگ ائی مون کنا کندوری ٹی ایس خیر آن اسہ خدا ناملنگ اس بس۔ کئے

..... عنایت ساغر

ای بلکت پیست ہیج ء دریت، ہناٹ مونی، ولد اپدی بسٹ، پاریت ”ہموہادی آگڑا ء نی ہرفیس۔ کئے ہموہے ایت۔“ پارے ”ای نے پیست ہیج خیسن نا باریم آن لوڈ اسہ کنڈ مر جوان کرلیس یا گندہ کرلیس۔“ او اسہ کنڈ آمس۔ بادشاہ خواصے شیر ء، پارے ایت حوال نی کہ ملی نا احمہ تیز ہناکہ، نی اودے خلکسہ چا بک اس۔ کرتینا کسہ ء۔“

پارے ”بادشاہ سلامت کنا باوہ ملک انا بادشاہ کس، ای اوفا اسٹ انگا مارنسٹ۔ لمہ باوہ کئے پاریر ”نی برام کر۔ نن نا اولیاد اس تینا زندگی ٹی خضن۔“ ای پاریت ”برام کپہ۔“ ہیبت آک زومریرہ وخت آک ہرے آ کارہ۔ اسہ وخت اس باوہ بے وس دادنیاء الا۔ لمہ کنا سلیس۔ ای تینا دکان آسٹ، اسہ ہمسائے اس بس غریب ء۔ کئے پارے ”نی بادشاہ نا مار اس نئے داڑے جاگہ اس ایت۔“ ای تینا اسہ جو بیلی اس او فتنے تسٹ۔ ایلو جو بیلی ٹی چند کنا ریگاٹ۔ کنا جو بیلی نا دیوال آک بھاز بوزا نسر۔ دا ہمسائے غریب اس کس۔ دا غریب ناسہ مسٹر اس کس۔ دا مسٹر انا کل کاریم تے کریکہ۔ شام انا مہالو پیرم تے بیہ، سہب انا وختی فریکہ۔ ہندن چسپان چسپان کاریم کریکہ۔ اسہ وخت اس ای لمہ ء پاریت، ”ہندا غریب نا مسٹر ء، ہر کنا نظر تما آیا تے۔ برام کیوہ۔“ لمہ پارے دا غریب ء۔ نی بادشاہ نا شہزادہ اسے اُس۔ نے کن پین بندخ بھاز ء۔“ ای پاریت ”ہندا غریب نا مسٹر ء برام کیوہ۔“ باسٹی کس۔ ای ولہہ بامب انازی آخا چانہ ہمو وخت آلمہ نا خیال زمین آشن او چرینگا بامب آن تماخ آن نگر مس۔ او اوڑے ہنا خیر خیرات کریت۔ مخلوق ء تسٹ منہ وخت مس۔ راہی کریت رسال کئے پاریر ”نی ننے خن تیت قبول اُس۔ نن نا نکاح ء داسہ نا داسہ خازگی چٹ آ ہیج آتخون نکاح ایبتہ۔“ ای پاریت ”بادشاہ سے اٹ۔ کل خوج خرابات کئے آئے۔“ منہ وخت آن پد برام کنا مس نکاح کنا مس۔ سو دریت، بسکوٹ دریت، سُرٹ کپک بیمار بیمار ء۔ سوچ خلکت ”دادے انت مس۔ لمہ اس آسرات

ارغ آخنا پارے ”ارغ کنگ ائی اُس سلام بپہر نے آ۔“ ای پاریت ”برارغ کن۔“ بس دو سلاکن تون ارغ آتوس۔ ارغ کنگ۔ ارغ آن پدو سلاحوال تس ”کان کن تون کنا پیست گوالہ ء خیسن نانی او فتنے کن تون اندای نے پین کرا بوج نغزہ۔ دہ ہیج نا خیسن توہ، دہ ہیج کنا خیسن۔“ ای پاریت ”کان۔“ بش مسن رادہ مس بنان ہنان خلسا پرخسا بھلو میدان اس بس، ہنان میدان ختم مس۔ بس بھلوش اس مش انا تہٹی ہنان، بس بھلوتلا اس۔ ای ہناٹ۔ ہندا پیرانگا کئے آن مسٹ اسہ گڑ اس ہرنے، ای خناٹ تے، درست کوت۔ ہندا انت اس کس۔ ہنان مونی تلارائی دا بابا کنا تلارائی خلک دو ء تینا۔ تلار آن اسہ درگہ اس ملنگا۔ تہٹی خیسن عین لال جواہر یا قوت انت آن انت ارے۔ کئے پارے ”کان مونی۔“ ہنان مونی ای پاریت ”دا ہیج آتے دیر باریم کیک۔“ کئے پارے ”نی کان مونی۔“ ہنان جوان پیکر خلکن، ایکان بس ہیج آک نا باریم کروک ء۔ چٹ اٹ تفوک، نت آسلوک ء۔ ای ہناٹ مونی اٹ۔ بس بسن سفر کرین، کسک مسر اٹ۔ اسٹ چپ دو اہنا کہ ایلو راست دو اہنا کہ۔ کئے ملنگ پارے ”نی اسہ کسراٹ ہن ای ایلو کس اٹ کاوہ۔“ ہناٹ لکر اس مونی ہڑینگاٹ۔ ولد اسٹ ملنگ ء پاریت ”جی ملنگ جان اللہ تعالیٰ نے ہر گنج تے کئے پین ہیج ہیج ایت۔“ ملنگ خسا ہیج نا مہار ء۔ ای بلکت ہیج ہیج ء باریم تون مونی ہناٹ۔ ولدا ہڑینگاٹ۔ پاریت ”ملنگ جان نے اللہ ہر گڑا تے۔ دا ہیج ہیج کئے ہیبت۔“ ولدا کئے آخسا مہار ء۔

اور اسہ تہائی سے ٹی شفٹ مسن۔ نن تون اور دا تہائی ٹی مارکر فیکری نا مزور ورکر عبدالرحمن رند، بی ایس او پولی ٹیکنک یونٹ نا سنگت قاسم بلوچ (پندرانی)، ہندا دے ٹی زندان ائی بروک آنا سنگت سکندر کرد، ہرادی اسمبلی نا دیوان نا نیام اٹ منون ء پٹی اس دو آتفنگ آ اسمبلی نا درگہ نا غزہ خلنگ نا وخت آدزگیر کنگا کس، اودے ہم تہائی ٹی شفٹ کنگا۔

دا دنگ انا درگہ دکی نا کنڈ آن کس۔ ہراڑون مونی پمونی چکر نا پداٹ لنگر خانہ نسکہ۔ دا دنگ انا چارما کنڈ آن دیوال نسر۔ جہاندی دیوال نا پداٹ زندان نا ہندا نگا وارڈ نسکہ۔ سویل دے ٹک نا کنڈ آن زندان نا بھلا دیوال تون اوار اسہ برج واج اس نسکہ، ہراڑا زندان نا اسہ توکلی سنتری اس مدام ساڑی نسکہ۔ ہرا زندان نارہی انا دیوال و دنگ آتہٹی بند بندہ تا سر جز آتے ہنگ کن سلفنگا کس۔ دا دنگ ائی دے ٹک، سویل، وقلب نا کنڈ آن کھولی تا چر اس جوڑ نسر، دا

ٹو ہٹل پارہ۔ ہر کھولی نا تیخ تیان جوڑ کروک جتا آہنی ء درگہ اس کس۔ کھولی نا ہر درگہ دیوال نا تہٹی کڑی کنگ کن اسہ جاگہ اس کس، ہرانا تہٹی اسہ بھلو کلف اس درنجوک کس، ہرادی سہب اتون روشنائی تالان

مینگ تون ملارہ و تارمی تہنگ آن مسٹ (پیشیم آن پدوشام آن مسٹ) بند کریرہ۔ ہر کھولی نا درگہ نازی آ دیوال نا تہٹی تیخ تیان جوڑ کروک اسہ در پچہ اس نسکہ۔ ہر کھولی نا درگہ نارہی آپشن برانڈہ ٹی اسہ دلا اس تھوک نسکہ، ہرادی بندیک پر کریرہ و اوڑان دیرنگرہ۔ دا دنگ ائی دکی کنڈ آ چرنی تا اسہ چر اس نسکہ، دا چرنی تیا سہب اتون مہالو درگہ غاتا ملنگ تون بندہ تا چر اس تفیکہ۔ دا دنگ درگہ غاک سما ف ہرا تم نا جوڑ نسرہ، ہرا پوک و بے کڑی نسرہ۔ کڑی کنگ نا جاگہ غاچٹ یا تار اسے ٹی درگہ ء چکوٹی توروٹی تماکہ۔ یا چٹ و تار ء دیوال اٹ خلوک بک اٹ تفنگا کہ۔ دا چرنی و غسل خانہ غاتا چوک چار یا ہیج ہیج آ جوڑ نسر۔ ہرا فقا

زہیفہ کس۔ بوکی ء بے راہی مس۔ او مونی اٹ ای رنداٹ۔ ڈکسا ڈکسا بس بھلو قبرستان اس، ای مرآن ہروہ تے۔ دے اس کہ شیدی اس پاش کرے، بلک دا کلک آن تے بک اس، بلک اے کلک آن تے بک اس۔ خدا نا خاص بلا اس کس۔ تس تے کرینگ اس۔ پارے ”اینوہرے کرلیس۔“

زہیفہ کس۔ بوکی ء بے راہی مس۔ او مونی اٹ ای رنداٹ۔ ڈکسا ڈکسا بس بھلو قبرستان اس، ای مرآن ہروہ تے۔ دے اس کہ شیدی اس پاش کرے، بلک دا کلک آن تے بک اس، بلک اے کلک آن تے بک اس۔ خدا نا خاص بلا اس کس۔ تس تے کرینگ اس۔ پارے ”اینوہرے کرلیس۔“

زہیفہ کس۔ بوکی ء بے راہی مس۔ او مونی اٹ ای رنداٹ۔ ڈکسا ڈکسا بس بھلو قبرستان اس، ای مرآن ہروہ تے۔ دے اس کہ شیدی اس پاش کرے، بلک دا کلک آن تے بک اس، بلک اے کلک آن تے بک اس۔ خدا نا خاص بلا اس کس۔ تس تے کرینگ اس۔ پارے ”اینوہرے کرلیس۔“

(برجاء)

(برجاء)

افسانہ

بزرگی

زندانا اُراناکل گزران ۽ ہندا کان ہندا وڈ بد
 ۽ حال ایسی کینہ۔“
 دا کل ہیبت و گپ آتھن اوارای و اوکھی
 ہیبت آتے ہنداڑے کرین۔ ارٹی واری
 اودے پارہٹ۔
 ”اے وخت باوہ نا سلامت کس نی اتنے
 اسکول خوانتولیس۔“

عل جان کنان تینی تیناخن تے خلک پیشن
 مس سائیکل آسوارس ہنا۔
 ای توست کنا پڑہ غاک جوڑسرای ہم فارغ
 مسٹ۔
 ہندا عل جان دم اسے آن گڈ ولدا بس نائی ۽
 پارے ”کنا پڑہ غاک بھلن ۽، گپہ عنید ۽ کنا
 پڑہ غاتے جوڑ کر۔“

..... قاسم ناز بلوچ

او ورندی تس: ”ننا راج اٹ اول کس
 خوانانے اوفتے بے گواہ کنگ آن گڈ اوقا
 مڑدہ جون تے بیڑہ اگہ دن کتورتا نکد زند ۽
 اوفتے بے گواہ کرسا نارچہ کیرہ۔ ایلو نانا تینا
 مارشازدہ جماعت خوانانے ایڑہ تے ہم
 خوانانے اوکل پیچندی ڈگری تے بلکنو،
 کبھی پیسہ غاتے خوچ ہم کرینو، ایو اسکان
 داخس خوانانو وے چچ نوکری ملگ اف تا
 ہڑتوم آک تا وخت ۽ تینا پوک کریر۔“ مستی
 پارے ”مخلوق خوانیک پیسہ ایٹک نوکری
 ہلیک، ہندا سوب آن کنا باوہ کئے خواننگ کن
 البیو پارے پیچ پوریا س کبوجوان ۽۔“
 اونا دا گپ آتے بنک ای فریشان مسٹ
 توست۔
 داسہ مسٹو واری اوڑان سوچ کرہٹ۔
 ”عل جان! گڑا داسہ پڑہ غاتیاں بیدس پیچ
 کاریم ارے اف نے بسنس؟“
 ورندی تس!
 ”ای لمہ ایڑہ تے کن عنید انا چچ چیل عنید انا
 کل گڑا ایلو مٹھائی بلکنف داسہ پڑہ جوڑ کیوہ
 لمہ وایڑہک انتظار کن ولدا کاوہ۔“

ہندا وڈ اٹ اٹس۔ سائیکل ۽ پیشن سلنے،
 نائی نادکان اٹی بس۔ کنا ماس آ زندا، اونا
 اسہ چیل جتا ایلو جتا۔ وے ہڑتوم آک
 کشلوک نسرہ ہرازان اونا تک دے آ
 ہشنگا سر۔
 اونا بھلا بھلا پڑہ غاتے خوشس ہندن گمان
 بسکہ دا چنا بھلا زوارسنے رنگ و چہرہ تے ہم
 جشوک نسکہ، اسہ پارہ غان دا چنا نا دا غریبی
 ایلو کنڈ آن دانا زیبائی دا ہنداخس زیبا نسکہ
 کس پاسے دا چنا دا مخلوق دا راج آن دا
 جہان اٹ جتا وڈی کنگانے۔ او اونا زیبائی
 بے ڈول نسکہ، او غریب نسکہ۔
 ہنداڑے ای و ہندا چنا اسہ ایلو تون مجلس
 کرین۔
 ناپن دیرے؟
 نی ناماراس؟
 نی انت کاریم کیسہ؟
 پیچندی سوچ آتے ای اوڑان کرہٹ۔
 او ورندی ٹی پارے۔
 ”کنا پین علی جان ۽۔ ارا والا ک دوستی آن
 کئے عل جان پارہ۔
 کنا باوہ ناپن گل خان ۽۔ کنا باوہ ۽ چار سال
 مریک نناشار آن بے گواہ کریر، پچی سال اونا
 مڑدہ عابجوان ۽ بیڑہ۔ ای تینے آن اسٹ ۽ مار
 اسٹ کئے پیچن ایلم اف۔ کنا چار ایڑہ ۽۔
 ہندن نمانہ ہیبت میٹل ۽، اسٹ انگل ۽۔
 کنا۔ داسہ ارا نا کل زوارسی دا ورنڈہ سال نا
 وئی اٹ کنا کوپہ غاتیاں۔“
 اوستی پارے ”نن ایڑہ لمہ کل لاب کینہ لائی
 بلیدہ، ایلو ای ہندا مال تے تینا خوفوہ، تینا
 شکل ۽ ناچہر؟“

عید انا موم نادے نسکہ، ای و ناصر تینا پڑہ
 غاتے جوڑ کنگ کن موٹرسائیکل آنائی نادکان
 کن سر بلکن، ننا چ علاقتی ارا نائی نادکان
 ۽، ہرا غیا ساندہ رش ارے کہ ارے۔
 نن موٹرسائیکل آسوار مجلس کرسا نائی نادکان آ
 سرمن۔
 ننے آن مسٹ مسہ سگت تینا نمبر آتے کن
 تولوک نسر، نن ہم تون، ہنداڑے ای و
 ناصر وخت تیر کنگ کن جوان مجلس کرین، ننا
 مجلس جوان خوندرے، نن زندا انا چندی
 سر حال آتیا ہیبت و گپ کرسا تینا راج انازی
 آمروک آجر و ظلم و تینا بے وی تیا گپ
 کرین۔ ہندن تینا واری تا انتظار نسنہ، سہے
 مسہ سگت اسٹ اسٹ آ فارغ مرسا نسرہ،
 داسہ گڈ کیو بندغ کس اوکان پدنا نمبر بسکہ۔
 نن تولوک نسنہ نائی توار کرے ہوا سٹ، کنا
 سگت ناصر ہنا۔
 ہنداڑے اسہ چکلو دو اوندہ سال ناماراس
 سائیکل اسے آ بس۔ سائیکل ۽ پیشن سلنے،
 نائی نادکان اٹی بس۔ کنا ماس آ زندا، اونا
 اسہ چیل جتا ایلو جتا۔ وے ہڑتوم آک
 کشلوک نسرہ ہرازان اونا تک دے آ
 ہشنگا سر۔
 اونا بھلا بھلا پڑہ غاتے خوشس ہندن گمان
 بسکہ دا چنا بھلا زوارسنے رنگ و چہرہ تے ہم
 جشوک نسکہ، اسہ پارہ غان دا چنا نا دا غریبی
 ایلو کنڈ آن دانا زیبائی دا ہنداخس زیبا نسکہ
 کس پاسے دا چنا دا مخلوق دا راج آن دا
 جہان اٹ جتا وڈی کنگانے۔ او اونا زیبائی
 بے ڈول نسکہ، او غریب نسکہ۔
 ہنداڑے ای و ہندا چنا اسہ ایلو تون مجلس
 کرین۔
 ناپن دیرے؟
 نی ناماراس؟
 نی انت کاریم کیسہ؟
 پیچندی سوچ آتے ای اوڑان کرہٹ۔
 او ورندی ٹی پارے۔
 ”کنا پین علی جان ۽۔ ارا والا ک دوستی آن
 کئے عل جان پارہ۔
 کنا باوہ ناپن گل خان ۽۔ کنا باوہ ۽ چار سال
 مریک نناشار آن بے گواہ کریر، پچی سال اونا
 مڑدہ عابجوان ۽ بیڑہ۔ ای تینے آن اسٹ ۽ مار
 اسٹ کئے پیچن ایلم اف۔ کنا چار ایڑہ ۽۔
 ہندن نمانہ ہیبت میٹل ۽، اسٹ انگل ۽۔
 کنا۔ داسہ ارا نا کل زوارسی دا ورنڈہ سال نا
 وئی اٹ کنا کوپہ غاتیاں۔“
 اوستی پارے ”نن ایڑہ لمہ کل لاب کینہ لائی
 بلیدہ، ایلو ای ہندا مال تے تینا خوفوہ، تینا
 شکل ۽ ناچہر؟“

3

جاچ

رحیم ناز نا افسانہ غاتا مجموعہ ”دتر ناخو بیک“ نا تنقیدی جاچ

افسانہ ”طوفان“ نا بھلا کڑدارک جمال اونا
 زینفہ خدیجہ غاسک ۽، ہرا کل اوعانستان
 آن بروک ۽، پاکستان اٹی منہ شیطان صفت
 آانساک اوقا آراء ۽ ہشا نو۔ اوکل تباہی آن
 پدینا وادہ سال نامارا فضل تون پاکستان آ بھر و
 پاکستان اٹی اوفتے ہرا مہر و مرہبت ملا،
 مریک کہ دا افسانہ اردو روز نامہ ”ایکپیر لیس“
 نا کالم نگار جاوید چوہدری نا اسہ کالم اسے نا
 ترجمہ ۽۔ بیڑہ نوشت نا وڈ وڈول، اسلوب
 ہندن افس بلکن داٹی کڑدارک ہم انگریز ۽۔
 اسہ کڑدار نا پین ہنری فورڈ ۽ کہ دا اسہ بھلو کینی
 سے نامالک ۽۔ ہنری فورڈ اخبار اٹی اشتہار
 تنخا۔ ہرا اخبار اٹی کہ اشتہار تنگا انت دا ہم
 انگریزی اخبار اسے ناپن متنگ المی کس؟
 جوان داس اصل نوشت و نوشتکار ناپن
 لکھنگا کہ۔ اتنے کہ اگہ دن انگ وخت
 آس لوز ترجمہ لکھوتینے ”ادبی سرتہ“ نا دو بہ
 غاتیاں چھنگ کپک۔

ہندا وڈ اٹ اٹس۔ سائیکل ۽ پیشن سلنے،
 نائی نادکان اٹی بس۔ کنا ماس آ زندا، اونا
 اسہ چیل جتا ایلو جتا۔ وے ہڑتوم آک
 کشلوک نسرہ ہرازان اونا تک دے آ
 ہشنگا سر۔
 اونا بھلا بھلا پڑہ غاتے خوشس ہندن گمان
 بسکہ دا چنا بھلا زوارسنے رنگ و چہرہ تے ہم
 جشوک نسکہ، اسہ پارہ غان دا چنا نا دا غریبی
 ایلو کنڈ آن دانا زیبائی دا ہنداخس زیبا نسکہ
 کس پاسے دا چنا دا مخلوق دا راج آن دا
 جہان اٹ جتا وڈی کنگانے۔ او اونا زیبائی
 بے ڈول نسکہ، او غریب نسکہ۔
 ہنداڑے ای و ہندا چنا اسہ ایلو تون مجلس
 کرین۔
 ناپن دیرے؟
 نی ناماراس؟
 نی انت کاریم کیسہ؟
 پیچندی سوچ آتے ای اوڑان کرہٹ۔
 او ورندی ٹی پارے۔
 ”کنا پین علی جان ۽۔ ارا والا ک دوستی آن
 کئے عل جان پارہ۔
 کنا باوہ ناپن گل خان ۽۔ کنا باوہ ۽ چار سال
 مریک نناشار آن بے گواہ کریر، پچی سال اونا
 مڑدہ عابجوان ۽ بیڑہ۔ ای تینے آن اسٹ ۽ مار
 اسٹ کئے پیچن ایلم اف۔ کنا چار ایڑہ ۽۔
 ہندن نمانہ ہیبت میٹل ۽، اسٹ انگل ۽۔
 کنا۔ داسہ ارا نا کل زوارسی دا ورنڈہ سال نا
 وئی اٹ کنا کوپہ غاتیاں۔“
 اوستی پارے ”نن ایڑہ لمہ کل لاب کینہ لائی
 بلیدہ، ایلو ای ہندا مال تے تینا خوفوہ، تینا
 شکل ۽ ناچہر؟“

اوفتے بھلا متاثر کرے۔ اوکل کونہ ٹی
 کرائی ۽ حویلی سے ٹی بیگا رہ۔ جمال
 سر یاب روڈ آ حادثہ سے ٹی کہیک۔ داسہ
 افضل و اوشخت خدیجہ نازی آبریک۔
 ولدا افضل تینا موت اٹ کزیت کیک۔
 خدیجہ نا اسہ حویلی سے دانا و تانخ ۽ کرایہ دار
 اونا ملخو گل بانو ۽ زلفک دیک۔
 داسہ ٹی بیدس گل بانو آن ایلو کل کار بیک
 قدرتی ۽، اوفتے نی راج انا قوم انا، کس انا
 ڈوہداری اف۔
 ”نت نالتز“ اٹی نیازی ہندا ہیبت آ زینہ
 غان گلہ کیک کہ نی کئے نت نالتز پاسہ۔ داٹی
 چچ ۽ افسانویت اس اف، وچچ ۽ لا جک اس
 اف۔
 افسانہ ”دہ سال آن پد“ انا کڑدار پنجاب آن
 بروک ۽ حجام اسے، ہرا ناپن قلندر خان ۽۔
 قلندر خان تینا زینفہ غان بھلا بد پیسہ ۽۔
 اصل اٹی قلندر خان چاہے امر کہ ارے وے
 فاضل افسانہ نگار نا سوچ اٹی بھلو تضاد اس
 ساڑی ۽۔ اونا افسانہ ”نت نالتز“ اٹی نیازی
 ۽ مظلوم زینہ ۽ ظالم نشان ایٹک۔ وخت اس
 کہ ”دہ سال آن پد“ نیازی ۽ ہنداخس مکار
 نشان تننگانے کہ بسٹ نفرت نا کچ
 اسکان۔
 ”سرفیکٹ“ افسانہ نا مرکزی خیال طاہرہ
 احساس جنگ نا افسانہ ”ڈگری شاہ“ نا مرکزی
 خیال نا کاپی ۽۔
 افسانہ ”آہن نا کتاب“ ۽ خواننگ آن پد
 ہرکس اس کہ اردو کالم خوانک و ہندا سر پند
 اس ایٹک کہ اونا کینی ۽ اسہ ہندن ۽ میکینیکل
 انجینئر اسے نا گرج ۽ ہرا ہوائی جہاز جوڑو
 کروک ۽ کینی سے ٹی چچ مت پست سال نا
 تجربہ تنخا۔ دا اشتہار ہرا اخبار اٹی تننگانے
 ہوا اخبار ناپن ہم انگریزی ۽ دن کہ
 ”وانسٹ“۔ ایلو کڑدار نا پین جان فریزر ۽۔ او
 دا سیٹ کن اہلیت تنخا تو درخواست
 ایٹک۔ انٹرو پو مریک۔ جان فریزر ہنری
 فورڈ نا کینی کن کچین مریک۔ اسہ دے ہنری
 فورڈ جان فریزر ۽ پاک کہ برک کان پیشن
 نے تون المی ۽ ہیبت کروئی ۽۔ جان فریزر
 ہنری فورڈ تون راہی مریک۔ اسہ ہوٹل اسے
 ٹی کارہ۔ تولنگ آن پد ہنری فورڈ تینا نت ۽
 بوزا کیک جان فریزر ۽ پاک کنا بوٹ آتے
 نت آن کنا کئے۔ جان فریزر راو بوٹ آتے
 نت آن کٹک تو ہنداڑے ہنری فورڈ جان
 فریزر ۽ کرینگ ترسا پاک کہ نی بھلا بے
 غیرت ۽ بندغ اسے آس۔ ولدا دا ہم پاک
 تے کہ ہندا ہوٹل اٹی ای کاریم کیسہ نی کئے
 پارہس کہ کنا بوٹ آتے نت تیان کنا
 کئے۔ ای کشتوٹ نی کئے دا ہوٹل آن
 کشفیس۔
 ٹھیک ۽ دا افسانہ ٹی مقصد اس ارے لا جک
 اس ارے، وے ایو اسکان نن ہندا ختا نن
 امر ۽ کہ افسانہ نگار اس مرے او تینا ایب و
 کیب نامستہ تینا مخلوق ناپن تینا مخلوق نا وڈ
 وڈل نا کڑدار کچین کیک۔ داڑے سوچنگ نا
 ہیبت دادے کہ مگہ افسانہ نگار ۽ بیدس
 انگریزی پین تیان پین پنچتو؟ انگریزی پین

پبلشر عبدالغفور گلدار، پرنسپل روضہ کوئٹہ، خان شہک کرسا 302 فیروز پور سولہ کیمپس
جناب روضہ کوئٹہ، خان تالان کرے

07-01 اگست 2020ء

براہوئی ادب و تنقید

براہوئی ادب نا پڑا ہر اس حال آئینو پگہ کل آن زیات ہیبت متنگ اٹی، او ”تنقید“۔ وے لے تنقید نا چند براہوئی ادب اٹ ہراڑے سلوک، دا اسہ اہم ءسوج اسے۔ دا رداٹ براہوئی زبان اٹی کبھی نوشت آک مون آسبو، ہرا فقا سرحال تنقید منے، وے لے ولد اسوج ہمودے کہ ”تنقید“ نا چند ہراڑے سلوک منے؟ بنائی وڑاٹ تنقید نا پین آہرا شرہ و نوشت آتا حوالہ تننگ، او فنے خوڑت ہنگے تو او فک بیرہ ستا کن مسنو۔ واسہ نوشت، شخصیت یا کتاب اسے درستی راستی

..... سید عبیدالسلام زینی

..... مٹ: برکت زیب سالانی

پڑھو کیجئے

(vii)

بھاز وخت عدالت اٹی دو بد دارنا ڈوہ پک مفک۔ و دو بد دار آک یلمہ مریرہ۔ وے دا خلاص متنگ خاص وڑاٹ دو بد دار ءے فچ فامکہ اس تنگ۔ دا نیام اٹ او او دا نا خاہوت بے شرف و ڈنڈور مریرہ۔ کہ پدا آن پین خاہوت اس اودے یا او ایڑھ اسے امنہ کپک، وے نا اخبار تے دا حالیت نا سنگینی ناچ ءے درک اس اف۔

بھاز آ اخبارک تینا شہیک کچ ءو و فنگ کن ہندن پنجر پڑھ کشرہ ہراڑاں بندغ آتا ”سغلی“ جوزہ غاتے آسراتی رسینگ، وے دا ہیبت ناچ ءے خیال اس تجھہ کہ داڑاں تعلقدار بندغ آتیا انت گدریتنگ۔

ہندن ءمنہ دروراس دن اریر:

کرکٹ نا پنی آگوازی گرچن خان بھارت نا فلمی اداکارہ رینارے تون برام کرے تو اسہ اخبار اس او نا بارواٹ وڑاٹ نا خبر شہیک کنگ نا بنا ءے کرے۔

تالار

ادب اٹ ”نقاد“ و دی متنے، تو دانا مطلب دا مریک کہ براہوئی ادب ء پھنگ و او نا راستگی تے پاش کنگ نا کاریم ہم سر ہلتے، واگہ دا کاریم متنگ کتنے تو داڑاں دا مطلب ہلنگ مریک کہ براہوئی ادب نا حقی آدروشم داسکان پاش متنگ کتنے۔ واگہ دا راست ء تو گڑا تخلیقی ردوم اٹ ہم ترندی نا گمانک چٹ ء۔

نا پڑا ہنگے تو داڑے تنقید چندی مرحلہ غاتیان گدریتنگسا اینودا دنگ آسر منے کہ نقاد پانگلوک آک نوشتوک آن تنقیدی اصطلاح تا بابت سوج چست کنگ اٹی ء، حالانکہ داسوج آتا ورنندی تو نقاد تون ء، ہراستینے نقاد اس پاک یا ہرکس نقاد اس ارے تو اودے ادب اسے نا نوشت آتے ہندا اصطلاح تا مک اٹ تو ملوئی ء، واگہ نقاد پانگلوک نوشت آتے خواننگ و پھنگ نا جاگہ غابیرہ اصطلاح تا رطہ ءخلیک، و نوشتوک نا چند آن خواہندار مریک کہ او نوشت ء ہرا زادی ءی نوشتہ کرینے؟ تو گڑا مگہ او نقاد نا منصب ار اس پانگ مریک۔ حالیت دادے کہ اینو سوج چست کروک آتے ہم براہوئی ادب نا پڑا نقاد پین و منصب تنگ انگ ء۔ و ”مرحلہ وار“ رویہ ہرا دے وار و آ تنقید نا پین تنگ، مون آسام اف خس مرحلہ غاتیان گدریتنگ۔ مڑوئی نن دا مرحلہ غاتے متنگ یک ”تنقید“ نا پین تنگ کپن، وے دا تنقید نا کسر ء آوار کنگ نا بابت نو اکر اسہ وسیلہ اس جوڑ مریر۔ دا حالیت اٹ کہ براہوئی

کنگ نا وخت آ بیرہ غان بیرہ او نا ستا ء کنگانے، و ہمودے تنقید نا پین تنگانے۔ و لدا اسہ دور اس بنا کرے کہ تنقید نا پین آ اعتراض آتا چر اس تھے، و ہر نوشتوک اعتراض و چندی است خواہی تے مون آتخسا نوشت آتا بابت فیصلہ تنگ نا بنا ءے کرے۔ دا مرحلہ اٹی کتاب آتا جاچ آتے ہم تنگ مریک کہ ہرا بندغ کتاب اسے نا جاچ ء ہلک، اودے نقاد نا پین تنگانے۔ و لے دارویہ ہم مون نارویہ غابنا ہرا دے کہ تنقید نا پین تنگانا سس، حقی الو، ہندا سوب آن بو فنتو۔ و داسہ اس پین چر جوئی اس بنا کرینے، ہرا نا رداٹ نوشتوک آن ”تنقیدی اصطلاح“ تے ”از بر“ یعنی یاد کنگ نا خواست کنگ انگ ء، و ہمو فنے مون آتخسا تخلیق کنگ نا جوزہ و دی کنگ نا متا ماری متنگ ء۔ داڑے سوج دا و دی مریک کہ براہوئی ادب اٹ نقاد نا کاریم نا تعریف انت ء؟ انتے کہ اینہن تو نقاد نا کاریم دا مریک کہ او ”تنقیدی اصطلاح“ تا مک ء ہلسا نوشت اسے ناراستگی تے مون آتیک، و لے براہوئی ادب

اسلامی صحافت گڈ کیونخ

دا کتاب صحافت نا بنا، او نا ردوم و مسلمان نا دنیاٹی صحافت نا وڑو وڈول آتا بارواٹ اسہ بنائی ء کتاب اسے، متنگ یک اینو پگہ نا حقی دروشم اٹ کبھی بدلیک بسنو، وے لے تاریخ نا پنے غاک صحافت نا بنا ءے امر ہر انودا ہم اسہ اہم ءشخ اس پانگ۔ دامت و بدل اٹی ای ہندا تاریخ ءور نا چین انا مون آتنگ نا گیک کرینٹ۔ و دا رداٹ ہراڑے کہ قرآنی آیت اسے نا ترجمہ بسنے، تو اودے ای اردو آن ترجمہ کنتھ، بلکن او ترجمہ ء ای مولانا عبدالکریم لہڑی صاحب نا قرآن پاک نا براہوئی ترجمہ غان ہلکٹ۔

برکت زیب سالانی

لعنت کیجو۔ خدا نا قسم ء ای جوان چاودہ کہ دا بندغ اللہ و او نا رسول تون مہر یک۔ (بخاری، کتاب الحدود)

اللہ و او نا رسول مسلمان تے ہرا عدل و تو رونا پرمان کرینو، او نا خواست دادے کہ کس اسے اٹی واگہ

نزوری و خامی اس ختے تو اوڑا پڑہ شاخنگے، واگہ او نا نزوری و خامی دین و ملت نا فامکہ اٹی شنگ کڑپ تو ہم اودے ڈنڈور کنگ آن پاریز کنگے۔ و فچ ءوڑ

اسے اٹی عدل و انصاف نارہ ء الکتب۔ مسلمان ء تینا مسلمان ایلم تون ہمو وڑ پیش بروئی ء کہ اسہ ایلم اسے زیب ایتم۔ حضرت ابو ہریرہ روایت یک کہ نبی علی الصلوٰۃ و التسلیم فرمائے:

”ہرکس اس تینا ایلم نا عزت یا پین گڑا اسے نا بابت ظلم کرے، تو او بایدے اودے اوڑاں بشخے۔ داڑاں مست کہ گون تیان کپک اس سلپ۔ واگہ او نا پین عمل اس نیک ء اے تو (قیامت نا دے) اوختیان ہمو ظم نا کچ آپی ہلنگ۔ واگہ او نا شخ اٹی نیکی اس مفک تو ہمو مظلوم نا بدی تے ہلسا اوڑا ہیبت کر فنگ۔

مرو؟ حضور فرمائے:

”مسلمان ہمودے ہرا نا ڈو و با دوی آن ایلو مسلمان رکھوک مرے۔“ (کنز العمال)

”ہرا بندغ کس اسے آفسق اسے نا دو بہ غلے یا اودے کفر تون گنڈے تو واگہ او ہندن اف تو دا کفر و فسق انا دو بہ خلوک نا کڈا آپی بریرہ۔“ (بخاری، کتاب الآداب)

نبی پاک نئے عدل و تو رونا ہرا ء ء تے او تو دادے کہ مسلمان اس واگہ جانی ڈوہ اسے نا زموار مرے، تو اودے خراب پاپو۔ گناہگار بدستنی نا آخا ہمدردی نا حقدار ء۔

”عبداللہ پنی ء بندغ اس ہرا نا لقب خمار کس، او وخت وخت اس حضور ء ختیک۔ حضور اودے شراب کنگ نا سزائی کوڑہ خلفیس، و لے اودے ولدا ہندا ڈوہ اٹی ہلکر۔ حضور ولدا اودے سزا تنگ نا پرمان کرے۔ ساڑی تیان اسہ بندغ اس پارے، اے اللہ! دا بندغ آ لعنت کر، امر وار و آ ڈوہ کیک۔ دا ہیبت ء بنگ تو حضور اشراف فرمائے، داڑا

حسن خان دا حالیت آن فریشان مرسان پارے:

”نا بارواٹ دروغ و خود گڑ ء خبر شہیک کنگ۔ ہراڑاں نا زند زہمی منے۔ دا سوب آن نن صحافی تیان چنگ نا ہرا وڑاٹ کوشت ء کینہ۔ دا فچ سما اف انت خوارہ۔ برام کنا چند انا مشا و کاریم اسے۔

اخبارک واگہ کنا بارواٹ جوان نوشتہ کنگ کپہ تو کنا بابت غلط پنجر ہم تنفس۔ کنا برام نا بارواٹ چندی خبر آتے گڑا نو، و لے دا سوج خلکتو کہ داڑاں کنا اڑائی زند جس مس۔ دا ارے کہ او فقا اخبارک بہا مسنو۔“ (26 دسمبر 1985ء)

ہندا وڑ منہ سال مست اٹی وی نا پنی آئیوز ریڈر خواجہ خالد حمید نا بارواٹ ہندا اخبار اٹل بے کاٹم پنجر اس شیک کرے کٹی وی انا و نسر..... تون او نا ساگ

منے۔ دا خبر آن خالد حمید تو اینہن بھاز ڈکھیا مس۔ و لے ہرا مسٹر تون ساگ انا بابت حوال شہیک کنگا سس، اودے او نا ارا والا تے ہم داڑاں ڈکھیاٹی و فریشانی ہر فوئی تہا۔ سوج دادے کہ دا وڑا نا صحافت ء صحافت پانگ مریک؟ دا ہرا وڑا نا اخلاق اسے؟ اسہ اسلامی راج اسے اٹی دا وڑ ء شیف ء حرکت کنگ نا انت گیک اس

بی بی حاجرہ و حضرت اسماعیل ء مکہ اٹی الگ

حاجی شاہ بیگ شیدا

2

حالت اوڑے اسماعیل نامس ملائی آن خراب بی بی اوڑے بیقرار کس تے نسک ہم عذاب دامت آگاکہ وار اس واخوسس اے مش آ نیام اٹی تا بسکہ او زم کریکہ ہر گش آ ہفت چکر خلک بی بی بن صفا و مروہ غان نا اومیت اٹو پدا ہم او خدا نا درگہ غان رحمت باری ہمو تم جوش اٹی ولدا کہ بس حاجرہ نا دا ادا غان زات باری خوش مس حکم تس دیر ء روان مر اسماعیل نا نت جہ آن خلک نہ تے ہراڑے بیگنی آن او زمان بس بی بی اسماعیل آ او خنا دیر ء روان شکر کشا پارے اللہ اتھ نی اُس مہربان زم زم پارے دادے مسخت نی روان آ دیر سلہ کنتو اسماعیل ء افک زات باری آن گلہ او غفور ء او رحیم ء او مگہبان گل انا ای وٹ گن اوڑ کن قربان پبہ ء اُست آن کل انا دیر زم زم مس وسیلہ مکہ دن مشہور مس ابراہیم نا نسل نبی تا بیخ و بن مشہور مس مُست حجاز شام و یمن نا نیام اٹی ویرا نہ نس داسہ مکہ کاروان تا ہند و ہنگین جاگہ نس شام و مصر آن دخت و دخت اس ابراہیم دانگ بسکہ بی بی و مار ء تینا کہ او نصیحت تنگہ

☆☆☆☆

نوشتانک

گل خان نصیر و عبدالرحمن کردانا
عملی زندگی و شاعری ٹی ہم رنگی واسٹی

شاعر، نوشتکار و ازم کار آت تخلیق و ازم اٹ ہمو بلوچی و براہوئی زبان نا شاعر و ادیب آک
دخت آہم رنگی، اسٹی و ہم گرچی خٹنگ، کہ ہر دور و زمانہ ٹی بیدس خلیس و ہمیم آن مدام
ہمو شاعر یا ازم کار آک اسہ خاص و فکر اسے راستی نا درشانی ۽ کرینو۔ گل خان نصیر و بابو
”دا شہیر ۽ اے دے تیشی پاریت و پورو“

..... واجہ لطیف الملک بادینی بلوچ

..... چیئر مین بلوچی پٹ و پول لبر انکی گل نوشکے بلوچستان

توں اوار میر۔ اتنے کہ بیدس فکر و پام نا اسٹی
آن وقت تخلیق اٹ اسٹی جنگ کپک۔ یا گڑا
زیات توٹ بش اداری آن ہم دازہم خٹنگ
مریک۔ دا اسٹی و ہم رنگی ہمو دخت آمون آ
کاہک، یا زیات مریک کہ ہمو شاعر نوشکار یا
ازم کار اسہ تہذیب، تاریخ، چا گڑ، پڑور
اسے تون سیالی تخر۔ ادب و لبر انک اٹ اسٹی
واسرنگی بیدس سوب آن منگ کپک۔ بلکن
خاص وڑاٹ جغرافیہ و حالت آتا زہم ہمو
علاقہ اٹ زند تیر کروک آ بندخ آتا زند و
نفسیات آ زہم شاک۔ دن کہ لبر انکی یا زہم
تخلیق زندانا راستی و زبیداری پانگرہ۔ ہندا
سوب آن اسہ ہندو جاٹی اوار مروک انگا
شاعر و ازم کار آت تخلیق نا اسڈول منگ اسہ
قدرتی ۽ ہیبت اسے۔ دا نوشتانک گل خان
نصیر و بابو عبدالرحمن کردانا شاعری و عملی زندانا
تالانی و پناد آتے مون آتنگ و اوٹیشی ہم
رنگی ۽ مون آتنگ نا اسہ جہد اسے۔

عبدالرحمن کردانا شاعر آتا ہمو ڈل آن ۽، کہ داتینا
دورانہ گرو پانچ، بختی سوری، کشت و خون، جیل
وزندان، ظلم آتے تینا واکدار و سوگوار فکراتون
ادار سگار۔ گل خان نصیر، بلوچی، و بابو
عبدالرحمن کردانا ہونئی زبان نا پسکن آدورانہ
سرخیل آک پانگرہ۔ اتنے کہ وقتا زندانا بھاز
آگڑا ک اسٹ ایلو تون مرہ۔ وقتا راج و
چا گڑا اسٹ نسکہ، ہندا سوب آن وقتا زہم
اسہ وڑاٹ و ڈول انا زہم تمانے۔ وقتا ایب و
کیب اسٹ نسکہ، و چا گڑا اٹی بروک آ
جغرافیائی، و سیاسی بدلیک اسہ وڑاٹ۔ چا گڑ
ناؤکھیائی و وڑاٹ، سیاسی گرو پانچ، وطن و راج انا
کاٹم، ہروہ ناٹھی منگ، زندانا ہڑ و جبال،
شیفی بڑی تون اوار دا کل سوب آک وقتا
خیال ولوٹ اٹ اسٹی و ہم رنگی و دی کریر۔ گل
خان نصیر و بابو عبدالرحمن کردانا دخت اس کہ پہرہ
منگ نا وئی آریگا گڑا او دخت اٹ
بلوچستان آگہی و بیداری نا جہانی جنر آن
زہم بلکہ۔ میر عبدالعزیز کرد، یوسف عزیز
مگسی نا سروکی ٹی بلوچ آزادی خواہوک آ
قوم تون ہم کوپہ سلوک سہرہ۔ نصیر و بابو ہم
ہندا جنر و تخریک آن زہم بلکہ، و ہندا کاروان
تون اوار مسر۔

ہندا جنر و تخریک آن زہم بلکہ، و ہندا کاروان
تون اوار مسر۔
شیف انا درو گل خان نصیر و بابو عبدالرحمن کرد
انا ذہنی و فکری لاٹھی و جوزہ غانا و آزمائفت و
آزموندہ غانا اسٹی و ہم رنگی ۽ مون آتیرہ۔
نصیر و بابو نا زندانا بھاز آٹخ آک ہمرنگ
اریر۔ دن کہ ہڑتوم آک اسکول نا گیری ٹی
شاعری نا بنائے کرینو۔ گل خان نصیر تینا کتاب

نوجوانی نامفک

اسماعیل خجری

خیرات خوارہ پین تیان نوجوانی نا مفک
ہڈ آک نا بور بور مرور درد کرو ۽ نا بدن
تموسک دوست نی تیغ آن نوجوانی نا مفک
کپہ داخہ قتل دزی اللہ ۽ راضی کرک
قبر انا بچہ نی پو تیان نوجوانی نا مفک
کوک کروں منت کروں بے وی اٹ ہر کس ۽
لٹ تمو ۽ نا دو آن نوجوانی نا مفک
شان ہنو شوکت نا گپ نا محتاج مروں
کوک بریک ہر دخت قبر آن نوجوانی نا مفک
بے حیائی تے خنوسک خلق انا نی خن تیٹ
بچف تیتے دوزخ آن نوجوانی نا مفک
بندگی ۽ رب انا کر کل اتون کر دوٹی
کٹہ حور اس جنت آن نوجوانی نا مفک
کوک پوہاڑ نا مرو عقل ہوش آن نی ہنوس
نے ملپور و زمیز تیان نوجوانی نا مفک
بھلو بھلو ہیبت کیسہ خلق انا بھلن اریں
کر ہمون انت پاپے قران نوجوانی نا مفک
انت کمی کس خجری نا رنگ دا بلاد اٹی
نی مفسہ غادی تینا تیان نوجوانی نا مفک

ہوش کرک اے نوجوان نوجوانی نا مفک
ہو غفک دے اس جہان نوجوانی نا مفک
دا زمانہ درک تیسہ نا دتر تازہ ارے
منڈ مریسہ نت تیان نوجوانی نا مفک
تیار مرے دے اکن نی دوٹی نا چوچہ اس الو
نی سلوسک خن تیان نوجوانی نا مفک
شہیر پاسہ کل آن جوان ۽ بھاز ہنیں ۽ نا توار
دے اس لڑو نا زبان نوجوانی نا مفک
زیبا غا بلاد نا ہر گودی ۽ دوست ارے
کب مریسہ نی مخ آن نوجوانی نا مفک
ناز کیسہ لاٹما اُس نی تینا دا ملا تیا
توپرو کس نا رہ آن نوجوانی نا مفک
کوک کروسک مار مسٹر ۽ دیر زرس ایتو کنے
موٹ کرو نا استخان نوجوانی نا مفک
خنپسہ پیر انگو بچ کس شار اٹی چرینگسہ

اسہ جوان ۽ وڑاٹ اسے ٹی دنیا نامون آ البیر۔ و
تینا اس ۽ ہندا تاک آتیشی سیاسی و شعوری وڑ
اٹ بیدار کریر۔ وقتا داکڑ دستا کڑزک۔
ہم رنگی و اسٹی نا اسہ پین درو راس دادے کہ
گل خان نصیر و بابو عبدالرحمن کردانا کتاب آتا
پنک اسہ وڑاٹ۔
گل خان نصیر نا شاعری نا کتاب ”شپ
گروک“ نا پین اٹ کراچی آن شینک مس و
ایلو کڈ آ بابو عبدالرحمن کردانا شاعری نا
کتاب ”شپ گروک“ نا پین اٹ کونڈہ خان
شینک مس۔
گل خان نصیر و بابو عبدالرحمن کردانا شاعری نا
وسیلہٹ چا گڑدی بے انصافی، قومی جبر، بے
بربری، بیداد و ظلم انا برخلاف توار چست
کریر۔ ہڑتوم آتا شاعری استمان تون اوار
خاص وڑاٹ و رنا و پسکن آچین ۽ بھاز تینا
کند آچکا و وقتا زہم شانا۔ اتنے کہ نصیر و بابو
نارویہ و وڑاٹ انسانی و تہذیبی ارے۔ گڑا ہندا
خطر آن اونے کس انا حق ۽ پلنگ خواہسہ،
نصیر
نصیر و بابو عبدالرحمن کردانا شاعری نا
دنگ و سیم آتا بابت بھاز اہمیت تخرہ و ستا
کڑرہ۔
گل خان نصیر و بابو عبدالرحمن کردانا کڈ آن
وطن دوستی و انسانیت، امن و امانی، چا گڑدی
بربری، استمان نا حق آتا بابت قلم ہر فیروہ، و
ایلو کڈ آکل وطن دوست آتدغ آتا قرانی،
بہادری نا تاریخی بابت اٹ ہم ستا ۽ کیرہ۔
خان مہراب خان شہید نا بارواٹ میر گل خان
نصیر نا شہیر و فکر آک ستانی اریر۔ دن کہ گل
خان نصیر پاپک:
”مہراب خان مزن نامیں سچار
بہادر دلیریں سر سچار
مہتر بلین و گھم گزار
مرچی پہ ننگ آ نام دار
ابرستہ چو جنگی مزار
پد کزنگی پتک میاڑ“
(نصیر، 2014ء، 1417)
ہندا وڑاٹ بابو عبدالرحمن کردانا پاپک۔ (اولیکو
شہید خان مہراب خان ۽ کہ انگریز آتا سم تا
مون اٹ تینا سیدہ ۽ شہید مس۔)
”مبو شاہد اے مش تا ٹول و تلاتر
کہ خانچانو قبر آتیشی زمزار
مجاہد بلوچ آتا چندی ہزار
کنے بش کرے وقتا نبی توار“
(کرد، 1996ء، 50)
(برجاء)

خلقی ادب، پٹ و پول

”لولی“ ردوم و پس منظر

intent, maintenance of infants' undivided attention, modulation of infants' arousal, and regulation of behavior. Perhaps one of the most

..... پولکار: غنخوار حیات

تون پارسا کا ہک۔ داوخت انا پٹ و پول تا رداٹ حضرت عیسیٰ تاودی منگک آن چار ہزار سال مُست لولی تاؤس سومیری تیان ریگن گئے۔ لولی برصغیر اُٹی خلقی آشیر تاؤل ساڑی ء۔ ہرانا اس ادبی و مذہبی حیثیت اس ہم ارے۔

important uses of lullabies is as a sleep aid for infants. As a result, the music is often simple and repetitive. Lullabies can be found in many countries, and have existed since ancient times."

خلقی ادب نا شاعریک مریر یا نثری تخلیق اک اوھیت تیوی جہانی زبان و ادب اُٹی آفاقی پڑ آ اسی اس خوک اس ہر حوالہ اُٹی ختنگک دُکھ لولی نا پین ء، ہر براہوئی، بلوچی، اُٹی اسد وڑ، و اُردو، سرائیکی، انگریزی، اوغانی، فارسی و پنجابی اُٹی اسد وڑ لگک۔ ’براہوئی، بلوچی و سرائیکی اُٹی لولی، اُردو، ہندکو، پوٹھوہاری، پہاڑی و پنجابی اُٹی لوری، انگریزی اُٹی لولباے Lullaby، اوغانی اُٹی ’لڈھو یا لڈھو فارسی اُٹی ’لا لائی‘ پارہ۔

مون مستی زرس پین سرجمی اُٹی دا سرحال نا سرپدی کن اسد کچین ء حوالہ اس ’لوری کی آفاقی زبان‘ نا سرحال آ 23 جنوری 2013ء اُٹی بی بی سی اُردو نا ویب سائٹ آ اسد نوشتا تک اس شینک مسوس۔ دا نوشتا تک اُٹی لولی ء داؤل بیان کتنگا۔ ’لولی اسد ہندن ء شاعری اسد ہرائی لمہ اس تینا چنآء نازیک و گیشتری چنآء خاھنگک وخت آ ہندا گال آتے لمہ چنآء کن پاک۔ کرار کرار دا گال آتے لمہ سراسد

مست اسیکا دا ادبی چاہنداری تے مون آ آتین کہ لولی ارے انت اس؟ لولی نا بنا ہراوخت مس؟

لولی: ہر ادے اُردو اُٹی ’لوری‘ انگریزی اُٹی Lullaby، بلوچی اُٹی ’لیو لولی‘ اوغانی اُٹی لڈھو و لڈھو ہم پارہ۔ دا نامعہ اُردو لغت اُٹی داؤل ء

پارہ غاسنے۔ پیداواری و اکداری و پیداوار تینا کوزہ گیر آتھن مخلوق نا تعلقہ اری ہر اسد آ سنے۔ خلقی ادب Folklore آن راج اسد نا تدیگک آ مخلوق نا عقیدہ، ترندی و زوری، احساس، جوزہ و ارمان، گل بالی، شادکامی، دژ، دُکھ و ویل آ تادک مریک۔ خلقی ادب ہموادب ء ہر اسد راج اسد نا سرجم راجی زندانا دروشم ء مون آ اتیک، درشان کیک۔ Folklore اسد راج اسد نا راجی رویہ غاتے مون آ اتیک۔

دن پاکہ فوک لور آن بیدس راج اسد نا راجی تاریخ نیمہ سلک سرجم مقک۔“ (عزیز، 1999ء، 12)

براہوئی خلقی شاعری نا چندی پنی آ تاراک ء، ہراھیت ’برنا زانا، لیلی مور، کیوڑا، سوزو، لیلوی آ لا، مور، ماہ لُج، بجلی، کیو، لولی، نازینک، زہیری، زہیرنک‘ اور ء۔

خلقی شاعری نا تارے اُٹی ساڑی ’لولی‘ اسد ہندن ء سرحال اسد، ہرا کہ خلقی شاعری تون اور ایونو دور یعنی پوسکن آشعرتیت ہم ختنگک۔ یعنی ساڑی آ وخت انا سنے ہیرہ براہوئی نا بلکن ایوزبان تا بھاز آ شاعرک ’لولی‘ لکھانو، و لے ایوزبان تا لولی تا سرحال و براہوئی اُٹی داسد نا نوشتوگ آ لولی تا سرحال تیت بھلوفرق اس ارے۔

ہنداؤل لولی، براہوئی آن بیدس ایوزبان ’اُردو، سندھی، بلوچی، پنجابی و اوغانی‘ اُٹی ہم ارے۔

دا نوشتا اُٹی ’لولی‘ نا پس منظر نا درشانی تون اور لولی ناروم، لولی نا تب و فکری و فنی چاچ تون اور دا ہم ہتنگ نا اسد پٹ و لوٹ اس کینہ کہ تالوئی نا تب ایوزبان تا لولی تون خوک اس ختنگک کیک، و لے داڑان

’فوک لور / Folklore / لوک ادب / خلقی ادب اسد راج اسد نا سرجم تاریخ تو پائیک و لے اسد راج اسد نا راجی تاریخ اونا فوک لور آن بیدس سرجم ہم مقک۔ مثل، وساہت، چاچاک، رسد، داستان و بجازیک گدریگک آزمانہ راجی، نفسیاتی، زرگزرائی، سیاسی حیثیت نا آدینک مریرہ۔ اسد راج اسد نا راجی ادب نا خوانگک آن پد وادک مریک کہ مُست زمانہ اُٹی داراج انا نفسیاتی، روحانی، مذہبی کیفیت و احساس آک امر مسنہ۔ مخلوق نا رجان اوزمانہ اُٹی ہرا پارہ غاسنے۔ پیداواری و اکداری و پیداوار تینا کوزہ گیر آتھن مخلوق نا تعلقہ اری ہر اسد آ سنے۔ خلقی ادب Folklore آن راج اسد نا تدیگک آ مخلوق نا عقیدہ، ترندی و زوری، احساس، جوزہ و ارمان، گل بالی، شادکامی، دژ، دُکھ و ویل آ تادک مریک۔ خلقی ادب ہموادب ء ہر اسد راج اسد نا سرجم راجی زندانا دروشم ء مون آ اتیک، درشان کیک۔ Folklore اسد راج اسد نا راجی رویہ غاتے مون آ اتیک۔

دن پاکہ فوک لور آن بیدس راج اسد نا راجی تاریخ نیمہ سلک سرجم مقک۔“ (عزیز، 1999ء، 12)

براہوئی خلقی شاعری نا چندی پنی آ تاراک ء، ہراھیت ’برنا زانا، لیلی مور، کیوڑا، سوزو، لیلوی آ لا، مور، ماہ لُج، بجلی، کیو، لولی، نازینک، زہیری، زہیرنک‘ اور ء۔

بیتلار

ٹی لمہ غاک ’رک اے بائے پی‘ پنی آ لولی ء گیشتری پارہ، دا اُٹی ہم ہرزو بھیم نا سرحال ساڑی ء۔ و لے دا لولی اُٹی بھاز زیبائی اُٹی چنآء مہراٹ خلیفنگ نا کوشست اس کتنگک۔

چنآتے کن لکھوک آ نوشتا چندی کتاب آتا خاق ’گوڈا ڈیٹھ‘ بی بی سی آ تروک انٹریو سے اُٹی پاکہ کہ تیوی جہان نا زبان تیت لولی پانگک۔ ہراھیت چندی دن ء لولی اریر۔ ہر افا لوز آ تیان مطلب اس پیشن مقک۔ و لے بھازیکا لولی تیت مہر و مریت، امن و آشتی، اسٹی و پچی نا سرحال آک بیان کتنگک نو چندی لولی تیت راجی تاریخ و راجی آ مرڈ آتا مثال آتے تینگا۔

’زوی پامر اسد موسیقار اسد ہرا کہ رائل لندن ہسپتال اُٹی لولی تیا کاریم کتنگ ء۔ اونا پانگک ء او ہسپتال اُٹی لمہ غاتیان لولی بسنا دافتے ساز و زیمیل طرز ترسار ترنم اُٹی پانگک ہیل لیٹک۔ ہراھیت متکن و پوسکن آ لولیک اور ء۔ دا لمہ غاتعلق ’چین، بنگلہ دیش، ہندوستان، اُٹی، اسپین، فرانس و دے کھی یورپ آن ء۔ پامر نا پانگک دادے کہ ’مزہ نا تیت اسد کہ دا ملک آتا نیام اس اسٹی اف بلکن ازل آن دافتا نیام اس وڑانا وڑاسے اُٹی چک و تاڑاس ارے، و لے دافتا لولی تا سرحال آ تیت اسٹی (مماثلت) اس ختنگک۔“

’زوی نا پانگک ء کہ ’دنیا جہان اُٹی نی ہراڑے کاس لمہ غاک اسد طرز (دھن) اُٹی چنآتے لولی بفرہ۔ اسد وڑ اسے اُٹی تینا چنآتے کن شیمیر و باگل پارہ۔

بھاز آ لولیک گڑاس لوز آ تینا تالان مریرہ ہر اسفے و اورا آ پانگک۔“

بھاز آ ماہر نفسیات آک لولی نا نفسیاتی پالو آ ہم تینا پٹ و پولی جاچ آتے مون آ اہسو۔ دُکھ روس اُٹی چنآتا ڈاکٹر ماگیل لیزار پاکہ: ’’حاصل ناپست و چاری ہفتہ اُٹی چنآتینا لمہ نا توار ء بک۔ لمہ نا توار چنآء پیشن نا دنیاغان وახب و ہنگر کچ کیک۔ لمہ نا پڈ اُٹی چنآیلو توارے ہم بک و لے کل آن زیات تینا لمہ نا توار ء سفا بک۔“

او پاکہ کہ ’بھاز آ لمہ غاک تینا چنآتے کن ہندا وخت آ ہم لولی پارہ۔ داڑان چنآنا نفسیاتی و فنی ردوم ہندا زبان و لوز آتھن مرسا کیک۔ ہرانا اثر و دی منگک آن گڈ ہم چنآغا تمک۔“

’رک اے بائے پی‘ پنی آ لولی ء گیشتری پارہ، دا اُٹی ہم ہرزو بھیم نا سرحال ساڑی ء۔ و لے دا لولی اُٹی بھاز زیبائی اُٹی چنآء مہراٹ خلیفنگ نا کوشست اس کتنگک۔

چنآتے کن لکھوک آ نوشتا چندی کتاب آتا خاق ’گوڈا ڈیٹھ‘ بی بی سی آ تروک انٹریو سے اُٹی پاکہ کہ تیوی جہان نا زبان تیت لولی پانگک۔ ہراھیت چندی دن ء لولی اریر۔ ہر افا لوز آ تیان مطلب اس پیشن مقک۔ و لے بھازیکا لولی تیت مہر و مریت، امن و آشتی، اسٹی و پچی نا سرحال آک بیان کتنگک نو چندی لولی تیت راجی تاریخ و راجی آ مرڈ آتا مثال آتے تینگا۔

’زوی پامر اسد موسیقار اسد ہرا کہ رائل لندن ہسپتال اُٹی لولی تیا کاریم کتنگ ء۔ اونا پانگک ء او ہسپتال اُٹی لمہ غاتیان لولی بسنا دافتے ساز و زیمیل طرز ترسار ترنم اُٹی پانگک ہیل لیٹک۔ ہراھیت متکن و پوسکن آ لولیک اور ء۔ دا لمہ غاتعلق ’چین، بنگلہ دیش، ہندوستان، اُٹی، اسپین، فرانس و دے کھی یورپ آن ء۔ پامر نا پانگک دادے کہ ’مزہ نا تیت اسد کہ دا ملک آتا نیام اس اسٹی اف بلکن ازل آن دافتا نیام اس وڑانا وڑاسے اُٹی چک و تاڑاس ارے، و لے دافتا لولی تا سرحال آ تیت اسٹی (مماثلت) اس ختنگک۔“

’زوی نا پانگک ء کہ ’دنیا جہان اُٹی نی ہراڑے کاس لمہ غاک اسد طرز (دھن) اُٹی چنآتے لولی بفرہ۔ اسد وڑ اسے اُٹی تینا چنآتے کن شیمیر و باگل پارہ۔

بھاز آ لولیک گڑاس لوز آ تینا تالان مریرہ ہر اسفے و اورا آ پانگک۔“

چنآتے اسد مافوق الفطرت مخلوق، اساطیر یا جنگلی ء نہار اسے آن خلیفنگا۔ دا نا اسد مثال اس کینیا نا لولیک ء، ہراھیت چنآتے کتنگا آن خلیفنگک۔ دا کف متکن آ لولی تیت حساب مریرہ۔ ہنداؤل بھاز آ متکن آ لولی تیت چنآتے دیوتا و اساطیر آ تیان ہم خلیفنگا۔ وخت اس جہاندی ایشیا اُٹی پاروک آ لولی تیت چنآتے کن مہر و مابت، دعا و نازیفنگ نا درشانی ختنگک۔

ہنداؤل دن ء لولی ہم دو بریک ہراھیت لوز آک مفسد ہیرہ گڑاس توار مریرہ دُکھ ’’اُلو اُلو اُلو، زو، زو، آ با آ با و پین پین۔“

تون پارسا کا ہک۔ داوخت انا پٹ و پول تا رداٹ حضرت عیسیٰ تاودی منگک آن چار ہزار سال مُست لولی تاؤس سومیری تیان ریگن گئے۔ لولی برصغیر اُٹی خلقی آشیر تاؤل ساڑی ء۔ ہرانا اس ادبی و مذہبی حیثیت اس ہم ارے۔

..... پولکار: غنخوار حیات

دُکھ ’’جھونا‘‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

’لولی اُٹی لولی‘ پنی آ شاعری نا صنف اُٹی ’’محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم‘‘ نا چکی نادے تا اندازہ کشی ء نظیرہ وڑ اُٹی کتنگک دا ہم لولی نا وڑاسے۔“

کوئٹہ نا شاعر ادیب آ تا یکپاسی ٹرسٹ نا بانی سید علی محمد شاہ تون اوڑ دہی

کوئٹہ نا شاعر ادیب آ تا اسہ ڈل اس، ہرائی شاعری نا کتاب آک ساڑی ء۔
براہوئی ادبی سوسائٹی نا چیئرمین قیوم بیدار، داکان بیدس سید علی محمد شاہ دا وخت آتینا باوہ
ناجیب صدر نور خان نواب، پی آ نوشکار وحید پیرہ سادات یک پاسی و پٹ و پول آن پد
زہیر، بلوچی اکیڈمی نا پناہ بلوچ، ریجنل پوسکن مون آ بروک شاعر ”ملک داد
ڈائریکٹر ادبیات کوئٹہ افضل مراد سٹار نا شاہوانی“ نا فارسی و براہوئی شاعری ء بنے۔
شونکار عبدالرزاق ابا کی اسک پی آ شاعر، ہراڑان مجلس اٹ ساڑی سنگت آک چس
ادیب، پولکار، یکپاسی ٹرسٹ نا بانی سید علی محمد ہلکر، و جوان ستا کریر۔ شاہ صاحب نا
شاہ ہاشمی تون او نا سلسلہ غافلہ سادات مستونگ لائبریری بلوچستان نا بھلا لائبریری تیان

اٹی اوڑ دہی کریر۔ دا وخت آ آماج ادبی اسٹ ء، ہرائی سد آ تا کچ اٹ نایاب ء
دیوان نا صدر شاہ بیگ شیدا، براہوئی ادبی کتاب قلمی نسخہ کریر۔
سوسائٹی نا حوالکاری سیکرٹری حسن ناصر اسک دا وخت آ شاعر و ادیب آک سید علی محمد شاہ ء
ہم ساڑی ستر۔ وخت اس کہ دا وخت آ او نا کتاب ”خوشبو نا سفر“ ء ایوارڈ ملنگ وادنا
سادات خاہوت نا پروفیسر سید حسن شاہ ہاشمی، پوسکن شینک مروک کتاب ”نعت اناسفر“ آ
سید ذولفقار شاہ ہاشمی، سید ولی شاہ ہاشمی، مبارکبادی ستر۔ و اوڑان کتاب نا ٹیکسی دوئی

سیاسی و راجی کارندہ ریاض احمد میٹنگل و مولانا کریر۔ دا مجلس اٹی ساڑی سنگت آک
حافظ علی احمد اسک ہم مجلس اٹ ساڑی ستر۔ براہوئی ادب و بلوچستان اٹی ادیب و شاعر
دا وخت آ شاعر ادیب آک آ تا نوشت و شاعری تیاعلمی ء شہرہ کریر۔ دا چچ
سائیں علی محمد شاہ ہاشمی نا لائبریری نا سائل ء آ مجلس و کتاب آ تا سائل و شعری دیوان
کریر، ہرائی مسہ ہزار آن زیات کتابی نسخہ، ہشت گھنٹہ چکا۔
قرآن مجید، تفسیر، تصوف، تاریخ و مکتب آ☆☆☆☆☆

آتین دیرا نا سرگڑدانی ٹی مخلوق آ تا امپ و
بٹ نا خواریک... افسانہ نا اول نا زیبائی ء
خندا کئے گچین ء کلاگس و ایسر اسے نا گمان
کس... ولے آخا... افسانہ مونی ہنسا تینا
افسانوی دروٹم آن چٹ پیش تمانے... اسہ
خلق ایسنا خید خوری و بدحالی تیان پد شار
ایسنا جوڑ منگ نا پلو آ اسہ بیانیہ اسہ...
سولائزیشن نا داسفرانی ہر شار نا وڑ گام خلسا
شون بلکنے... سر دار لکری میر آ تا تینا مخلوق
تون رویہ و کڑدار ہر جا کہ ہندا وڑ مسنے...
گڑا دادے افسانوی رنگ اٹ انگ نا
مسخت انت مس...؟ بایدے ہرا زیبائی ٹی
افسانہ نا ہندا ء خننگا... ہمووڑ اوڑکن اسہ

گچین ء کہانی اس واقعہ اسے تون اوڑ پراثر و
سبق آموز ء ایسر اسے تون اٹنگوس تو دا
افسانہ تینا مٹ ٹیسٹ کس... ولے داڑے کس
کہہ شانے یا حوال اس ایسے، ہندا وڑ ء
..... راجی شوندار یاراج نا تہٹی زور نا کی
زی آ آگہ خوانگے یا لکھنگے تو اوڑکن چین
صنف بین سرحال بھاز ء... آگہ داڑکن
افسانہ ء غر زکروئی مریک تو پلاٹ و کڑدار
تون اوڑ سوگو ء واقعہ ایسنا رنداٹ کڑدار نا
احساس آتے خلسا اسہ پرچس و نتیجہ خیر ء
کلاگس و انتہا ایسنا گرج آتے پور و کروئی
تمک... آخا تو افسانہ تینا ٹریک آن
دڑک... دنکہ نا پیرا انگا ک پارہ کہ کوئٹہ
مست بھاز چنگ کس... نا آرا تیان برمہ
ہوٹل خننگا کہ... ہشت آنہ غا ڈ غار نا فٹ

کس... یا میٹل چچ روپی آ سودا مسکہ... داسہ
شار بھلن مس برمہ ہوٹل نا خننگ تو مر
اوڑسکان سرمنگ کن چار چوک نا رش تیان
گدر یگونی تمک... ڈ غار نا فٹ مسہ ہزارو
میٹل داسہ سی ہزار آ سودا مریک... محمد امین
مست سائیکل آ باڑن ء ارغ ہلکہ داسہ
پلازہ غا تا خوبہ ء... داخل زندا تون اوڑ
مخلوق نا اجتماعی سفر نا کہہ ء... داٹی افسانہ
ہمو وخت مریک ہرا وخت اسہ کڑدار ایسنا
انفرادی وڑاٹ زند یا واقعہ بیان مرے...
لس کڑدار آتے اوڑ شائنگ و مرغن ء میانید
چندی واقعہ غا تا مجموعہ ناول نا گرج آتے
پور ویک.. افسانہ نا آخا...
(برجاء)

5

جاچ

”اینو ہم خدا خوشے“ شاہین بارانزی نا تنقید نا جاچ

اف... ٹیپو نا لمہ ء شارٹ گن کیرہ خلیہ، سوچنگ نا ہم وار تینے... دنج اس فکر آن ہم
ادنا ہم نچ ء وضاحت اس یا سوب اس بیان آجو کرینے...
اف... نا پاوال یا خلقی زنداٹی بھرا انگا کچک افسانہ ”ایلم نا ہشاری“ تینا مسخت و کلبو نا رد
آتے نچ وخت خنکنے تا تکہ اوک فطری اٹی بھاز گچین ء افسانہ اسے... پشتو نا اسہ متل
موت کستو... آگہ خننگا تو نو اوفا سوب اس سے ننا براہوئی مخلوق اٹی ہم پنی ء کہ

افسانہ ”ٹیپو“ اسہ وفادار و زموار ء کچک اسے نا
کہہ ء... افسانہ نگار کچک نا ہرا جوانی خوبی ء
داڑے نشان تینے اوکچک نا احساس آتے
بھاز زیبائی اٹ بیان کرینے... عمران
فریق افسانہ نا بارواٹ بھاز معلومداری تنگ
وافسانہ نا درزن اسے آن زیات قسم آ تا بارو
اٹ تا تک... ہرا کہ عام افسانہ نگار ء معلوم
ہم افس... ولے عام افسانہ خوانوک آیا
عام نوشکار افسانہ نا بارواٹ داخ ضرور سر پند
مریک... کہ افسانہ سے کن منظر نگاری
پلاٹ کڑدار کہہ کلاگس یا واقعہ و ایسر بے کچ
المی ء... فاضل افسانہ نگار نا داخ سر پندی

تینا پدنے شاہبار افسانہ نا اومیت نسکہ...
ولے دن اف... ٹیپو افسانہ بیجا مرغی نا
گوچی خننگا.. افسانہ نگار ٹیپو نا خوبی تا
پاک کہ سوداگر و پختیر تے نچ پا تو کہ... دا
ہیت ہضم مفک... کچک نا کاریم غونگ
ء، ولدا او پختیر تا تو ازل آن دشمن ء... ایلو
افسانہ نگار پاک کہ نم باور کیرے کہ ٹیپو نا
خلق اٹی ہفت سال مس داہفت سال اٹی خلق
اٹی ننے پٹی اس خننگا نے شوک اس... ولدا
داخ وخت آن پدا سہ پٹی اس خننگا کہ سو
اس دزی کرے، ہمو نا ہلنگ کن ٹیپو دیوال
آن تما آختی منڈ مس... کہانی ٹی جان

